

PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Glasnik

Broj 171 april/travanj 2020. Godina XX

ISSN 1840-0310

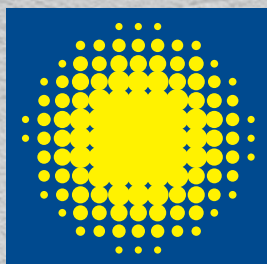
POSEBNO IZDANJE

COVID-19
STANJE I POSLJEDICE

ISSN 1840-0310

8771840031004

**PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

CHAMBER OF ECONOMY OF THE FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

I M P R E S U M

Glasnik
Privredne/Gospodarske komore
Federacije Bosne i Hercegovine
Godina XX
april/travanj 2020.
POSEBNO IZDANJE

GLASNIK uređuje
Redakcijski kolegij:

dr.sci.Marko Šantić dipl.ecc.
Mirsad Jašarspahić dipl.ig.maš.

Glavni urednik
Amela Kečo dipl.prav.

Izvršni urednik
Željko Raguž dipl.ecc.

Almin Mališević dipl.ing.maš.
Erina Lasić dipl.ing.agr.

Adresa:
Privredna/Gospodarska komora FBiH
za Glasnik –
Branislava Đurđeva 10/IV
71000 Sarajevo
Kontakt: glasnik@kfbih.com

Telefoni: 033 566 300, 217 782,036/332-963
Fax: 033 217 783,036/332-966
www.kfbih.com

Priprema i izdaje:
Privredna/Gospodarska komora FBiH

COVID 19

STANJE I POSLJEDICE ????

Pandemija COVID 19 ili koronavirus je pošast koja će zasigurno kao pojava na planetarnom novu obilježiti današnju civilizaciju. Od same pojave do danas brojne su teorije o nastanku ovog virusa, a posebno je današnja naučno akademska zajednica usmjerena na pronalazak lijeka – vakcine. Najrelevantniji stručno naučni krugovi se slažu da je upravo vakcina jedino djelotvorno sredstvo protiv korona virusa.

Pored ovog vrlo zahtjevnog visoko softificiranog zadatka, kao spasiti zdravlje i živote ljudi diljem svijeta, čemu jedino mogu odgovoriti stručnjaci, na globalnom novou traje još jedna nimalo manje važna borba, a to je kako spasiti ekonomiju i privredu.

Pandemija i skoro jedinstvene instantmjere koje su se u manjoj ili većoj mjeri primjenile zemlje diljem svijeta, su zaustavile sve, proizvodnju, trgovinu, turizam, sport, kulturu, umjetnost zdravlje, živote ljudi pokazale sve manjkavosti zdravstvenih sistema....

Pandemija je pokazala da u stvarnom životu nema velikih i malih, moćnih i nemoćnih, pogađa sve bez izuzetka i čini se da nikada kao u ovom vremenu nismo bili u istim ili sličnim problemima. Životi ljudi i privreda u posljednjih mjesec dana su u fokusu svih dešavanja, djelovanja nadležnih struktura, kako bi se čovječanstvo, u značajnoj mjeri vratilo u normalne tokove, iako je sve više prisutan bojazan da svijet više nikada neće biti kao što je bio prije pandemije.

Svaka krizna situacija je i značajna lekcija iz kojih možemo puno toga naučiti, samo je veliko pitanje spremnosti, znanja, inteligencije da svi u našem malom mikroprostoru naučimo pruženu lekciju, organiziramo raspoložive kapacitete i prema svakome i svačemu pokažemo ono što je priroda podarila čovjeku, maksimalnu empatiju, razumijevanje, susretljivost, nesebičnost i predan rad.

Prema analizama Međunarodnog monetarnog fonda dostupnim 21.04.2020.godine, očekuje se da će zastoj u svim privredno ekonomskim oblastima zbog pandemije korone ove godine koštati 8.000.000.000.000 eura, riječima, osam triliona eura. Korona virus će ostaviti dalekosežne posljedice u svim sferama čovječanstva, te je izvjesno je da će trebati dug period stabilnog oporavka.

No, velike i ekonomski snažne zemlje će nesumljivo brže ilakše izaći iz krize, za razliku od malih i nedovoljno ekonomski snažnih ekonomija.

Bosna I Hercegovina je u zdravstvenom sektoru, prema mišljenju zdravstvenih stručnjaka dobro odgovorila na pandemiju, u prvom redu u organizacionom I stručnom pogledu, jer nismo imali eksponencijalno veliki broj oboljelih, kao i veliki broj umrlih.

Drugi aspekt zdravstvenog segmenta, opskrba potrebnim zaštitno medicinskih sredstvima, je na u prvim sedmicama pandemije bila upitna. Velikim donacijama naših prijatelja u svijetu, organizovanim nastupom pojedinih zvaničnika naše države, brojnim donacijama privrednika, sportista i sl. za sada smo, koliko je u opštoj blokadi prometa roba moguće, prevazišli problem opskrbe potrebnog medicinskog materijala.

Iako se još uvijek nalazimo u jeku pandemije i niko nema odgovor na najčešće postavljana pitanja do kada će ovo trajati, mnoge države najavljuju relaksaciju propisanih mjera, postepeno omogućavanje pojedinim djelatnostima rad, naravno uz poštivanje svih epidemioloških preporuka i sl. počinju se praviti novi planovi, programi... kako bi se koliko-toliko normalizirao život.

Štete nastale kao posljedica preduzetih mjera usljed pandemije su nesumnjivo ogromne, ali se istovremeno moraju poduzimati I druge, da se spasi ono što se spasiti može.

Nedovoljno snažna ekonomija, narušenost jedinstvenog tržišnog prostora, nedostatak harmonizirane zakonske regulative, nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa, odliv stručnog kadra, višegodišnja nestabilna politička klima, uz sve probleme koje je donio COVID 19, sigurno su dodatno usložili generalne prilike u našoj državi.

Od prvih dana proglašenja stranja nesreće na području Federacije BiH, pojedine grane privrede, su pretrpjele stoprocentne štete, neke djelatnosti su prepolovile svoj plasman, dok su pojedine djelatnosti uprkos velikim problemima uspjele održati minimum aktivnosti .

TURIZAM

Prva "žrtva" COVID 19

Turizam i ugostiteljstvo su trenutno najpogođenija grana gospodarstva zbog trenutne pandemije virusa COVID-19.

Pad prometa u travnju/aprilu ove godine biti će 100% u odnosu na isti mjesec prošle godine, jer su doslovce svi objekti zatvoreni. Zbog ove činjenice, mnogi su nažalost počeli sa otpuštanjem radnika. Da bi se to spriječilo, potrebne su konkretne poticajne mjere i omogućavanje rada, barem u ograničenom obliku u doglednom vremenu.

Sada je vrijeme da se pronađu načini za adekvatnu i blagovremenu pomoć biznisima iz djelatnosti turizma, a koja se ne odnosi samo na jednokratne podjele novca. Potrebno je da se turizmu nešto i vrati. Budući se u Bosni i Hercegovini turizam već godinama razvija zahvaljujući uglavnom privatnom sektoru, očekujemo da će u narednom periodu javni i privatni sektor biti više povezan na različitim partnerskim osnovama.

Ohrabrujuće je i to što postoje naznake ublažavanja trenutačnih mjera i nade za skora odobrenja za ograničeni rad, što podrazumijeva otvaranje samo vanjskih terasa, uz obveznu primjenu propisanih epidemioloških mjera i socijalne distance, što će koliko toliko umanjiti već postojeće gubitke i dati nadu u bolje i ljepše sutra. Kako god, turizam kao industrija će preživjeti, a vjerujemo kako će turistički biznisi u budućnosti biti ujedinjeniji, inovativniji i uz pomoć Vlade više strateški orijentirani.

**Bosna
Hercegovina**

Udruženje turizma P/GKFBiH

Promocija u uvjetima pandemije Covid-19

Pandemija koronavirusa koja se iz Azije proširila na cijeli svijet promijenila je kako samo poslovanje gospodarskih subjekata tako i svakodnevno življenje civilnog građanstva. Ovih promjena nisu pošteđene niti sajmske manifestacije niti druga stručna, znanstvena i promotivna okupljanja. Neki od vodećih svjetskih sajmova stoga su odgođeni za kasnija razdoblja ove godine, dok se neki drugi odgođeni za sljedeću godinu.

Gotovo sve zemlje svijeta u proteklih se nekoliko mjeseci suočavaju s velikom zdravstvenom krizom, pandemijom novog koronavirusa koja se u vrlo kratkom razdoblju proširila po gotovo cijelom svijetu i poremetila ne samo sve gospodarske tokove, već i svakodnevno življenje.

S obzirom da se na sajmovima i znanstveno-stručnim skupovima na jednom mjestu, u uglavnom zatvorenom prostoru, okuplja veći broj ljudi iz raznih krajeva svijeta, jasno je zašto je održavanje mnogih sajmova, koje je bilo predviđeno za ožujak, travanj i svibanj, prebačeno za kasnije mjesece pa i u sljedeću godinu.

Udruženja organizatora i realizatora događanja, u zemljama okruženja, koje okuplja veći broj poduzeća koja se bave iznajmljivanjem opreme za realizaciju te agencija za organizaciju događanja poslala su razne apele za pomoć uslijed krize poslovanja izazvane pandemijom COVID-19 virusa, a odnose se na nemogućnost rada obzirom na zabranu javnih okupljanja te na apsolutni prestanak cijelog spleta aktivnosti vezanih za ovu struku.

Vrlo je izvjesno kako će i nakon ukidanja rečene zabrane trebati proći određeno vrijeme prije nego se javna okupljanja ponovno počnu organizirati. Ovo je jedna od struka koja je prva pogođena ovom zdravstvenom krizom te zasigurno, jedna od posljednjih koja će moći ponovno biti u funkciji u punom kapacitetu.

Ovo je struka koja osigurava značajan broj radnih mjesta, povremeno angažira drugo stručno osoblje i studente, potiče inovacije i nova tehnička ostvarenja, generator je posla drugih profesija kao što su inženjeri, tehničari, programeri, dizajneri, glumci, glazbenici, slikari i mnogi drugi.

U redovitim okolnostima ova je djelatnost u poslovanju i razvoju potpuno samostalna. Međutim, u novonastalim okolnostima, koje nisu produkt lošeg poslovanjaveć „više sile“, relevantni akteri ne bi trebali zaboraviti ovu struku te bi ih trebali predvidjeti u svim gospodarskim mjerama za ublažavanje ove krize.

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovina u svojim planovima za 2020 godinu planirala je niz aktivnosti za promociju domaćih proizvoda i tvrtki kroz sajmske manifestacije te međunarodne znanstveno-stručne konferencije, okrugle stolove i panel debate, projekat koji već treću godinu Komora radi uz potpuru

Vlade Federacije BiH i ministarstva industrije, rudarstva i energije Federacije BiH.

Dvije aktivnosti su u prva dva mjeseca ove godine realizirane, veliki međunarodni sajam turizma EMITT-Istanbul, koje je Udruženje za turizam Komore realiziralo zajedno sa turističkim klasterom Hercegovina i sajam vina i vinarske opreme Beowinw -Beograd na kojem su članice Udruženja vinara i vinogradara Komore zabilježile jedan od najzapaženijih nastupa (trinaest medalja i nagrada apsolutnog šampiona Sajma).

Za naredni period planirano je još nekoliko konferencija i desetak sajmских manifestacija koja su trebala biti realizirana zajedno sa Komorskim udruženjima, visokoškolskim ustanovama, Hrvatskim drvnim klasterom, gospodarskim komorama zemalja okruženja te Forumom komora Jadransko-Jonske makro-regije i Dunavskim biznis forumom. Sve ove aktivnosti su stopirane do daljnjeg.

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovina ponovno je pokrenula kampanju „Kupujmo domaće – gradimo BiH“, visoko svjesnakoliko kupovinom domaćih proizvoda, pogotovo u novonastalim uvjetima, doprinosimo razvoju našeg gospodarstva i same BiH.

Pripremila: Josipa Topić dipl. occ

Metalski i elektro sektor

Zbog COVID 19 ugrožena najzastupljenija industrija u F BiH

Metalska i elektro industrija je tradicionalno okosnica prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini. Poznato je da se radi o izveznoj industriji, koja svoje proizvode plasira u zemlje EU, gdje prednjače Njemačka, Slovenija, Austrija, Hrvatska i Italija.

Ne treba zanemariti ni tržište Skandinavije, na koje bh. kompanije sve više izvoze svoje proizvode. Od 2014. do kraja 2018. godine, svaka godina za metalnu i elektro industriju je bila uspješnija od prethodne. Broj zaposlenih u Federaciji BiH u 2014. godini je bio 24.000, a na kraju 2018. je iznosio 31.000 radnika. Izvoz i uvoz su također bilježili rast, a broj investicija u ovu industriju je rastao. Moramo kazati da je 2019. godina bila godina stagnacije za metalnu i elektro industriju, a razloga je bilo više. Blaga kriza u svjetskoj automobilskoj industriji uticala da je rast izvoza automobilske industrije FBiH bio skroman i iznosio je 2%.

Zbog uvođenja stopostotnih carina na izvoz proizvoda na Kosovo i uvođenja kvota za uvoz čelika u EU, izvoz željeza i čelika je bio manji za 1% u odnosu na 2018. godinu. Također, izvoz obojenih metala je u 2019. godini doživio pad za više od 30%. Međutim, treba naglasiti da su sve ostale grane metalske i elektro industrije FBiH imale rast izvoza u 2019. godini, a prednjačile su metalni proizvodi, pogonske mašine, mašine i transportna sredstva i td.

Ako sa današnjim danom napravimo presjek stanja, možemo kazati da se kompanije metalske i elektro industrije Federacije BiH nalaze u teškoj i neizvjesnoj situaciji. Teška kriza, uzrokovana pandemijom Corona virusa COVID – 19, koja je pogodila cijeli svijet, zahvatila je i Bosnu i Hercegovinu. Posljedice koje će pretprjeti bh ekonomija će biti sigurno velikih razmjera. Metalska i elektro industrija BiH je osjetila negativne posljedice već početkom 2020. godine, pojavom Corona virusa u Kini. Kako se virus brzo proširio i početkom mrta zahvatio najveća izvezna tržišta bh firmi u EU, poslovanje je jako otežano i u mnogim kompanijama obustavljeno. Nabavka repromaterijala je gotovo u cjelosti stala. Izvoz je otežan zbog zdravstvenih kontrola i procedura zaštite zdravlja ljudi, a u mnogim slučajevima je obustavljen iz razloga što su kompanije iz EU, koje su kupci proizvoda bh firmi, zaustavili poslovanje i prolongirali termine isporuka.

Došlo je do storniranja narudžbi i pomjeranja rokova isporuka. Bez repromaterijala, bez isporuke gotovih proizvoda, kompanije su došle u nezavidan položaj i nikada im nije bila potrebna pomoć države kao sada. Većina kompanija je radnike poslala na prinudni godišnji odmor ili čekanje. Sve kompanije metalske i elektro industrije su pogođene krizom. Problematika je različita od firme do firme.

U ovom momentu (kraj marta i početak aprila), pad poslovanja se kreće između 30% i 70% , u zavisnosti koji su proizvodi u pitanju, u koju zemlju se izvoze proizvodi i naravno stanje poslovnih partnera tj. rade li ili su obustavili proizvodnju i prijem proizvoda. Najpogođenije su firme koje izvoze u Italiju, Francusku, Španiju, Hrvatsku i Sloveniju, dok je izvoz u Njemačku i skandinavske zemlje otežan ali nije u potpunosti obustavljen.

Udruženje metalne i elektro industrije Privredne/Gospodarske komore FBiH je u svakodnevnom kontaktu sa članicama, mnoštvo je dopisa koji su stigli na adresu Udruženja a koji govore o težini problema sa kojima se kompanije suočavaju. Predsjednik Udruženja Kasim Kotorić je član Kriznog štaba formiranog kroz P/G K FBiH i zajedno sa ostalim privrednicima i Kantonalnim privrednim komorama se komunicira na dnevnoj osnovi i na osnovu stanja sa terena nadležnima se dostavljaju prijedlozi za ublažavanje problema.

Olakšavanje problema transporta roba koje su imale bh firme, kabinske izolacije, postupanja inspekcije, donošenje moratorija na kredite za pravna i fizička lica, formiranje fonda za pomoć kompanijama, obezbjeđenje novih povoljnih kreditnih sredstava, pomjeranja roka za plaćanje PDV-a samo su neki od mnogobrojnih prijedloga koji su predloženi ispred P/G K FBiH.

Kompanije metalske i elektro industrije očekuje iznimno težak period, nakon značajnog pada poslovanja u martu očekivanja su da će april i maj biti najteži. Ukoliko kriza sa Corona virusom počne jenjavati u narednih mjesec dana, trebat će nekoliko mjeseci da kompanije počnu poslovati u punom kapacitetu. I pored svih problema, u ovom sektoru u FBiH nije došlo do masovnog otpuštanja radnika i to govori koliko se firme grčevito bore da sačuvaju radnu snagu koja je uslov za dalje poslovanje. Bez kvalitetne podrške svih nivoa vlasti u BiH, bojimo se da bi mnoge firme metalske i elektro industrije, mogle doći u situaciju, da veći broj radnika pošalju na Biro za zapošljavanje.

Nadamo se da to takvog scenarija neće doći. Vjerujemo da će Vlada FBiH i vlade kantona donijeti mjere podrške poslovnim subjektima, koje će pomoći da se prebrodi kriza, sačuvaju radna mjesta i osigura nastavak proizvodnje. Prijedlog Zakona o ublažavanju ekonomskih posljedica, kojeg je Vlada FBiH poslala u parlamentarnu proceduru, je osnova koju treba poboljšati i usvojiti kako bi što prije pomoć došla firmama. Očekujemo da Vlada FBiH i vlade kantona pomognu firmama na način da će subvencionirati minimalnu plaću sa pripadajućim doprinosima za sve mjesece dok traje kriza, počev od marta mjeseca 2020. godine. Iznos za subvencioniranje od 244,85 KM, koji je u Prijedlogu Zakona predviđen, znatno je manji od iznosa koji će radnici ostvariti na Birou i nedovoljan je za prevazilaženje ovako teškog stanja. Vlade u pojedinim kantonima su najavile podršku firmama, što je dobar pravac kretanja, tj. da uz Vladu FBiH i Vlade kantona urade programe subvencija za firme.

Također, smatramo da princip refundacije nije najbolje rješenje. Uz podršku Porezne uprave FBiH može se doći do boljeg rješenja, tj. direktnih uplata. Očekujemo od Vijeća ministara BiH da pomjeri plaćanje PDV-a na zadnji dan u mjesecu i da kroz carinsku politiku osigura jeftinije sirovine za bh proizvodne kompanije.

Udruženje metalske i elektro industrije P/GKFBiH

Naftni sektor

Uprkos Covidu 19 i vladinim mjerama uredna opskrba tržišta

Tržište naftnih derivata F BiH broji 309 registrovanih privrednih društava, sa preko 650 benzinskih pumpi, preko 1000 cisterni za prevoz goriva certificiranih po visokim kriterijima utakanja, istakanja i baždarenja standarda EU.

Zbog posljedica COVID 19, i propisanih mjera već u prvim danima, zbilježen je izuzetno težak, a na pojedinim graničnim prijelazima i onemogućen uvoz naftnih derivata, sa istovremenim drastičnim padom potrošnje goriva. Suočeni sa prvi put uvedenim mjerama na graničnim prijelazima, i vrlo kompliciranim mjerama epidemiološke situacije, zbog obaveze poštivanja karantina po povratku u BiH za vozače cisterni, uloženi su ogromni napori da se u ovim vanrednim okolnostima obezbijedi uredna opskrba tržišta derivatima.

Pored problema otežanog protoka roba, nemogućnosti angažmana vozača da u kontinuitetu vrše prevoz, zbog krajnje neodgovornog postupanja velikih stranih naftnih kompanija na našem tržištu donesena je Odluka o propisivanju mjera neposredne kontrole cijena, kojom je utvrđena maksimalna marža od 0.25feninga u maloprodaji, a 0,6 feninga u veleprodaji. Na maloprodajnim objektima od proglašenja stanja nesreće zabilježen je veliki pad prodaje derivata za oko 80%.

Udruženje prometnika naftnih derivata

Reciklaža i upravljanje otpadom

Kriza izazvana pandemijom korona virusa uticala je i na poslovanje kompanija iz oblasti reciklaže. Smanjena je nabavka otpadnih materijala za proizvodnju sekundarnih sirovina zbog obustave rada značajnih dobavljača. Onemogućen je plasman sekundarnih sirovina na domaćem a posebno na inostranom tržištu, jer se sekundarne sirovine pretežno izvoze. (Italija , Njemačka, Slovenija, Hrvatska, Srbija)

Došlo je do izuzetnog pada cijena sekundarnih sirovina na berzi, a time i na inostranom i domaćem tržištu. Proizvodnja sekundarnih sirovina obavlja se iz zaliha otpadaka koje su formirane ranije.

Nije vršen raskid radnog odnosa sa zaposlenim, ali se ne isključuje i ova mogućnost ako ove okolnosti budu duže trajale.

Tehnički pregled vozila

Kriza izazvana pandemijom korona virusa uticala je i na poslovanje stanica za tehnički pregled vozila. Stanice tehničkog pregleda rade sa skraćenim radnim vremenom, kao i MUP-ovi, što uzrokuje stvaranje jutarnjih gužvi koje otežavaju rad. Pregled vozila obavlja se uz posebne mjere prevencije i sa smanjenim brojem radnika, što dodatno usporava i otežava rad.

Trenutno većina stanica radi sa smanjenim kapacitetima zbog pada broja korisnika usluga uzrokovanog zabranom kretanja, privremenom obustavom rada ili gubitkom zaposlenja.

Ako ova situacija potraje pad poslovanja i povećani troškovi zbog posebnih mjera prevencije uticat će na poslovnu stabilnost svih stanica za tehnički pregled vozila.

Udruženje stanica tehničkog pregleda

Zastupnici i trgovci automobilima su direktno pogođeni mjerama protiv pandemije

Predstavnici kompanija koji djeluju pri Udruženju ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima FBiH su se našli u vrlo nezavidnom položaju usljed proglašenja stanja „nesreće“ u FBiH pojavom korona virusa, i odlukom o obustavi rada trgovina, te produženjem iste od 27.03.2020.

Usljed novonastale situacije, 99% educiranih zaposlenika je u svojim kućama, obzirom na preporuke nadležnih organa, gdje samo u pojedinim slučajevima su organizovane određene dežure. Shodno ovoj situaciji prihodi od prodaje i servisiranja vozila su potpuno stopirani. Istovremeno mnogi trgovci su ulaganjem u salone i servise zadužili svoje kompanije kod komercijalnih banaka, lager automobila se djelomično finansira iz obrtnih sredstava, ali većim dijelom iz kreditnih ili leasing aranžmana. Dakle, prihod od prodaje automobila je skoro potpuno obustavljen i nuliran, servisi rade na cca. 20% kapaciteta, lager je preopterećen vozilima, te su i obrtna sredstva u

finansijskom smislu „zaleđena“.

Također, rent-a-car poslovanje je potpuno hendikepirano i suočeno sa scenarijem da će isti usljed krize izvršavati povrat.

Nadalje, prema statističkim pokazateljima u Bosni i Hercegovini egzistira oko 150 ovlaštenih autokuća, sa oko 3.500 redovno prijavljenih zaposlenika, gdje je procjenjena uplata ovih kompanija na ime poreza i doprinosa na plate cca. 20. miliona KM mjesečno u BiH. Odlukom o obustavi rada, direktno je ugrožena egzistencija uposlenih i održivo poslovanje ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima.

Shodno obrazloženoj situaciji u kojoj su se našle kompanije Udruženja ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima FBiH, upućena je inicijativa Vladi FBiH, Vladi RS, Koordinacijskom odboru za stabilizaciju privrede, Vladi KS, i Vladi TK za podršku kompanijama iz autoindustri-

je pogodnim pandemijom korona virusa, te molbom za izuzećem odluke o produženju obustave rada trgovina od 27.03.2020., broj 12-40-6-148—26-1/20 za prodajno-servisne centre.

U upućenim inicijativama i prijedlozima jasno je naznačeno da su osigurani svi uvjeti, te poduzete propisane mjere nadležnih organa kako bi uposlenici i klijenti bili sigurni. Većina salona, dodatno je pripremila i mogućnosti online rezervacije i konfiguracije željenih automobila. Dio prodajnog procesa koji se odnosio na sam kontakt klijenta i zaposlenih je maksimalno osiguran počev od printanih uputstava o kretanju i ponašanju, do korištenja dezinfekcionih sredstava, maski i rukavica, te držanju obavezne fizičke distance. S druge strane, prodajni proces bi se svodio na pregled automobila prije isporuke i sam čin isporuke, koji kao ovakav je maksimalno osiguran sa aspekta zdravstveno-sigurnosnih mjera.

Međutim, do objave Glasnika, predstavnici Udruženja ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima nisu dobili odgovor od nadležnih organa.

Neophodno je istaći, da uprkos otežanim uvjetima poslovanja, predstavnici Udruženja ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima, maksimalno su se trudili zadržati sve zaposlenike na radnim mjestima, i iznaći alternativne načine kako bi dijelom omogućili poslovanje, smatrajući da u ovim teškim vremenima prije svega je neophodno iskazati i zadržati profesionalizam i solidarnost. Dodatno, društvena odgovornost ovih kompanija nikad nije izostala, pa čak ni u ovim trenucima, kada su mnogi predstavnici Udruženja ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima ustupili na raspolaganje vozila nevladinim organizacijama za potrebe nabavke i isporuke prehrambenih namirnica i lijekova građanima kojima je ograničeno kretanje, ali i ugroženim kategorijama društva.

Nažalost, ukoliko nadležni organi ubrzo ne reaguju na upućene zahtjeve Udruženja, mnoge kompanije ovog sektora bit će prinuđeni početi sa otpuštanjem radnika, kojih ima blizu 3.500 u Bosni i Hercegovini, u cca 150 salona automobila.

Udruženje ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima FBiH

Presjek stanja u poljoprivredno prehrambenom sektoru FBiH za vrijeme pandemije virusom COVID-19

Poljoprivreda je osnovna grana gospodarstva. Obuhvaća stočarstvo, ribarstvo, pčelarstvo, voćarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo, ratarstvo, povrtlarstvo, rasadničarstvo i proizvodnju cvijeća. Poljoprivredni proizvodi su bazna sirovina za prehrambenu industriju.

Prehrambena industrija je uglavnom organizirana preko vlastitih kooperanata koji su najčešće OPG-ovi ili veće poljoprivredne farme kod stočarske proizvodnje.

Također je važno naglasiti da je poljoprivredna proizvodnja smještena i organizirana u ruralnim područjima FBiH i njome se bavi seosko ruralno stanovništvo.

Isto tako znamo da je poljoprivredna proizvodnja, pogotovo biljna ali i pčelarstvo vezano za sezonske poslove i tada je potrebno preko 70% uposliti sezonaca. Ono što se dogodilo za vrijeme pandemije virusa COVID-19 je zaustavljanje brojnih gospodarskih grana, međutim koliko je poljoprivredna proizvodnja baza svim ekonomijama i neophodna je za život svakog čovjeka, ona se nije zaustavljala osim što su uvoznici imali određenih zastoja priliko uvoza sirovina i repro materijala za vlastitu ali i tuđu proizvodnju.

Obzirom da BiH uvozi ogromne količine potrebnih sirovina i repro materijala za poljoprivredno prehrambenu proizvodnju smatram neophodnim da se ponovno stvore uvjeti za proizvodnju sjemenskog krumpira na lokacijama na kojima se i d sada proizvodio oko 3000 tona smjenskog krumpira (Glamoč, Bugojno, Sarajevo Goražde i dr.).

Danas je ova proizvodnja potpuno ugašena, a svaka normalna zemlja želi zaštititi svoj autohtoni proizvod. Pored proizvodnje sjemenskog krumpira potrebno je pokrenuti proizvodnju i zaštitu drugih autohtonih biljnih ali i životinjskih vrsta (sorata i rasa). Uz poštovanje slobodne trgovine roba i kapitala.

Upravo u ovim danima pandemije okrenuli smo se svi „sami sebi“ i u tom smislu pokrenuli ponovno kampanju unutar P/GK FBiH „kupujmo domaće“ čime svi zajedno možemo napraviti veliki iskorak u razvoju BiH.

Također na svim međunarodnim sajmovima promovirati mogućnosti i potencijale BiH, tako se ove godine počinje ozbiljnije raditi industrijska rajčica i paprika na području Mostara, Širokog Brijega i Ljubuškog za potrebe Podravke d.d. Dakle, ono što se može reći da je BiH već odavno zahvatio egzodus iseljavanja radno sposobnog stanovništva u ovakvim uvjetima pandemije virusom COVID – 19 nije bilo otpuštanja radnika iz poljoprivredno prehrambenog sektora, kako zbog nedostatka radno sposobne snage tako i zbog toga što je poljoprivredna proizvodnja osnovna hraniteljica stanovništva.

Kako bismo imali razvijeniju i ekonomski jaču zemlju potrebno je maksimalno štititi poljoprivredu i seljaka na način smanjenja i ukidanja carinskih mjera na kompletan repro materijal i sirovine u poljoprivredno prehrambenom sektoru, uvođenje sezonskih zaštitnih carina te ravnopravnije poticanje poljoprivredne proizvodnje.

Utjecaj pandemije koronavirusa (Covid-19) na razvoj obnovljivih izvora energije

Prije pandemije koronavirusa (COVID-19) svi su smatrali da će 2020. godina biti još jedna rekordna godina za postrojenja za obnovljive izvore energije (OIE). To sada izgleda vrlo malo vjerojatno. Postoje tri glavna izazova s kojima se suočavaju developeri i investitori u OIE zbog globalnih ekonomskih posljedica pandemije:

- Prekidi u lancu opskrbe dijelova i opreme za postrojenja, što će zasigurno dovesti do kašnjenja u dovršenju projekata. To se posebno odnosi na FN panele od kojih se oko 70% proizvodi u Kini a tvornice su smanjila ili potpuno zaustavile proizvodnju. Kod nas gotovo 100% panela stiže iz Kine. Tome treba dodati i ograničenja angažiranja radne snage zbog odredbi socijalne distance.

- Pored zaustavljanja radova izgradnje OIE, zaustavljene su i administrativne procedure izdavanja odobrenja, dozvola, suglasnosti što nužno dovodi do kašnjenja a propisani rokovi teku i mogu isteći zbog ovog zastoja (viša sila?). Dodatni rizik predstavlja mogućnost smanjenja i/ili ukidanja državnih poticaja za OIE.

- Smanjenje ulaganja zbog pritiska na javni i privatni proračun a tu je i neizvjesnost oko buduće potražnje električne energije a time i cijene električne energije što izravno utječe na sigurnost i isplativost investicije.

Svi stručnjaci se slažu da svjetsko gospodarstvo ulazi u recesiju, ali se ne slažu koliko će recesija trajati. Recesija će vjerojatno voditi do smanjenja potražnje za energijom a to do smanjenja cijena iste, što dalje vodi do smanjenja isplativosti investicija u OIE. Kratkotrajna recesija (oko godine dana) ne bi značajno utjecala na OIE, mogla bi biti čak i stimulativna. No dugotrajna recesija svakako predstavlja značajnu prijetnju daljem razvoju OIE.

Troškovi ključnih obnovljivih tehnologija, poput sunca i vjetra, daleko su niži nego u prethodnim razdobljima i imaju značajan potencijal biti pokretač pozitivnih gospodarskih gibanja i otvaranja novih radnih mjesta.

Značajan utjecaj na sudbinu OIE svakako će imati vlade od kojih se očekuju mjere potpore sektoru OIE. Pri dizajniranju ovih mjera, vlade trebaju imati na umu strukturne koristi koje OIE mogu donijeti u smislu gospodarskog razvoja i stvaranja novih radnih mjesta, a istovremeno smanjuju emisiju i potiču tehnološke inovacije. Očekuje se da bi se prvo mogao oporaviti područje energetske učinkovitosti (kod nas nedovoljno uređeno a posjeduje veliki potencijal), zatim mali krovni solarni sustavi pa veća postrojenja.

Neke od mjera koje vlade mogu poduzeti:

Produljiti rokove važenja suglasnosti, odobrenja i drugih akata kao i rokove realizacije.

Skratiti i pojednostaviti procedure ishoda takvih akata i omogućiti digitalno/elektronsko podnošenje zahtjeva i akata bez fizičkog kontakta.

Omogućiti zadržavanje i produljenje stečenih prava i poticaja kako ne bi bili ugroženi kašnjenjem zbog pandemije.

Donijeti određene mjere investicijske potpore, pristupa jeftinom kapitalu i povoljnim kreditima te oslobađanja od nepotrebnih nameta.

Pored kratkoročnih mjera investitorima u OIE potrebna je stalna i koherentna dugoročna vizija politike u kojoj će OIE igrati vodeću ulogu u prijelazu na čistu energiju i smanjenje emisija, što će donijeti sigurnost u ovaj sektor.

Udruženje obnovljivih izvora energije

Uprkos velikim problemima u gotovo svim djelatnostima naše privrede, vrlo je važno istaći i brojne pozitivne primjere kompanija koje su pružile veliku pomoć zdravstvenom sistemu.

Izdvajit ćemo samo neke od njih:

“Odlukom Nadzornog odbora BH Telecoma d.d. Sarajevo, na inicijativu Uprave BH Telecoma ovogodišnja sredstva donacija u iznosu od 1 milion KM će zbog trenutne epidemiološke situacije u BiH biti usmjerena za hitnu nabavku respiratora i druge medicinske opreme kliničkim centrima, kantonalnim i općim bolnicama.

U trenucima širenja zaraze koronavirusom ova donacija je od iznimne važnosti za zdravstvene ustanove u našoj zemlji jer su respiratori najpotrebniji aparati koji nedostaju u našim zdravstvenim ustanovama. Smatramo da svi privredni subjekti treba da ulože maksimalne napore kako bi se prevazišla trenutna situacija.”

Firma TMD Group iz Gradačca je izradila prvi respirator za pacijente sa problemima disajnih puteva proizveden u BiH. Inženjeri gradčacke kompanije TMD Group, poznate po proizvodnji automobilskih komponenti za svjetske proizvođače automobila, uspjeli su proizvesti prototip prvog bh. respiratora, odnosno uređaj za potpomognuto disanje. Kako je poručeno iz kompanije, respirator je završen, s tim da slijedi mukotrpana i dugotrajna faza testiranja.

Uprkos problemima na svjetskom tržištu kada je riječ o plasmanu tekstilnih proizvoda, a koje je prouzrokovala pandemija Covid-19, firma Kismet iz Doboj Istoka, koja proizvodi muška odijela za italijanski Armani, nije prekidala proizvodnju i nije otpuštala radnike.

Kada im je bio prekinut dotok repromaterijala za Armani, firma Kismet je se djelimično preorijentisala proizvodnju. Započela je da proizvodi maske po evropskim standardima kako bi radnicima osigurala redovne plate. Oko 70.000 maski je prodano na domaćem, isto toliko i na austrijskom tržištu, a pristižu i nove velike narudžbe. Repromaterijal je ponovo počeo pristizati, ali problem bi mogla biti naplata obavljenog posla. Zbog strogih zdravstvenih mjera ova fabrika radi sa pola kapaciteta. Niko od 220 radnika nije dobio otkaz, a ugovori na određeno su produženi.

Kompanija Violeta, koja je od ranije poznata po društvenoj odgovornosti prema zajednici i ovaj je put odlučila pokazati veliko srce i pomoći zdravstvenom sustavu BiH.

S ciljem pomoći bolnicama u BiH, zaštiti osoblja i pacijenata u borbi s epidemijom koronavirusa naručena je i plaćena sljedeća oprema:

- 6 respiratora;
- 100.000 kom 3sl. zaštitnih maski,
- 5.000 kom KN95 maski za liječnike,
- 15.000 kom zaštitnih odijela za bolničku upotrebu,
- 200.000 pari zaštitnih rukavica,
- 200.000 pari zaštitnih navlaka za obuću,
- zaštitne naočale,
- štitnici za lice.

Sveukupna vrijednost donacije je cca 400.000 KM.

Willona d.o.o. Sarajevo, već od mjeseca februara ove godine proizvodi i plasiraja na tržište zaštitne maske za lice od originalnog i laboratorijski ispitanog troslojnog materijala – polipropilena, sa efektom zaštite od 95 posto. Do sada su na tržište isporučili 200.000 maski. Sa sadašnjim kapacitetima njihova dnevna proizvodnja je 20.000 maski dnevno.

Kompanija MK Slovenka iz Donjeg Vakufa počela je sa proizvodnjom maski od kvalitetnih materijala koje su podložne dezinfikovanju i pranju na visokim temperaturama.

Plastoflex d.o.o. Gračanica, kao društveno odgovorna kompanija željela je dati svoj maksimalni doprinos u pogledu zaštite, prvenstveno naših zdravstvenih radnika, a onda i svih ostalih koji su u lancu održavanja stabilnog i normalnog kontinuiteta životnih aktivnosti.

“Prije nekoliko dana studenti sa Mašinskog fakulteta Tuzla u saradnji sa UKC Tuzla su samoinicijativno počeli da printaju zaštitne maske odnosno vizire na 3D printerima. U želji da ubrzamo proces, priključili smo se inicijativi i sa našim zaposlenicima uspjeli smo razviti alat (kalup) za samo 30 sati te započeti serijsku proizvodnju sa našim slobodnim kapacitetima”, kažu iz Plastoflexa. Trenutni dnevni kapacitet proizvodnje je oko 2.000 komada, što je sasvim dovoljno da pokrije sve trenutne potrebe. Industrijska proizvodnja nije namjenjena komercijalnoj prodaji.

Bosanskohercegovački naučnici osmislili su i predstavili dezinfekciono sredstvo koje nije štetno za okoliš i zdravlje.

Obzirom na globalnu pandemiju usljed širenja COVID-19, jedna od preporuka stručnjaka je redovno vršenje dezinfekcija, te se potreba za dezinfekcionim sredstvima na svim tržištima svijeta uveliko povećala. Jedan od timova međunarodnog takmičenja Islamske razvojne banke (IsDB) u inovacijama IsDB Transformers Roadshow u Bosni i Hercegovini, održanog u sklopu međunarodnog sajma halal industrije Sarajevo Halal Fair 2019, su predstavili upravo jedno od rješenja za ovakve izazove. Ono što građane u ovom trenutku zanima jeste djelovanje na viruse, odnosno COVID-19. Dioxy Activ Supra je testiran te je pokazao učinkovitost protiv slijedećih virusa koji su po svojoj strukturi i prirodi otporniji od samog korona virusa: Norovirus, Poliovirus, Humani adonovirus, Humani rotavirus, Bovini enterovirus. Navedeni virusi se nalaze na tzv. EPA listi koja se može naći putem sljedećeg linka, a koja nabraja dezinficijense koji su učinkoviti u djelovanju protiv navedenih porodica virusa.

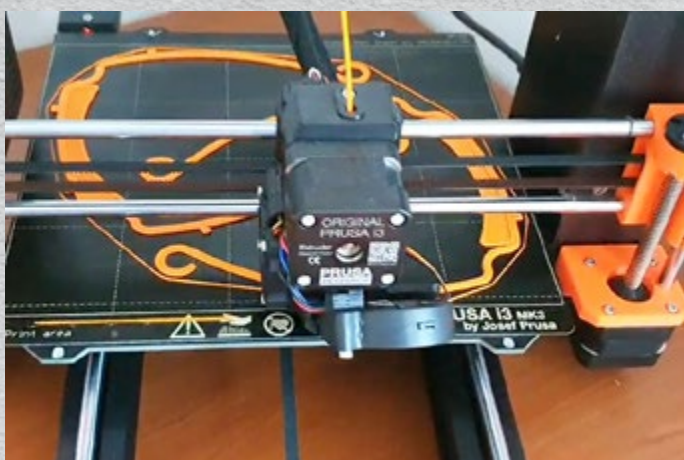
U vrijeme kada je zbog pandemije sve veći nedostatak medicinske opreme, mnoge firme usmjeravaju svoju proizvodnju u taj sektor.

U naporima da se što brže proizvede što je moguće veći broj zaštitnih vizira i druge opreme za zdravstvene radnike, te da im se ta oprema dostavi besplatno, pridružila se i firma Jusri iz Potkozare kod Goražda.

Firma je osnovana u februaru 2019. godine i primarna djelatnost joj je proizvodnja dijelova od plastike, tako da je proizvodnja zaštitne opreme bila logičan slijed njihovih daljih aktivnosti.

Udruga STAP - CREDO centar na 3D printer je izradila zaštitne maske za medicinsko osoblje koje je donirala Domu zdravlja Ljubuški kako bi imali adekvatnu zaštitu prilikom liječenja pacijenata zaraženih koronavirusom

Jedan od najznačajnijih infrastrukturnih projekata za BiH Koridor Vc, uprkos brojnim problemima i dalje se gradi prema utvrđenoj dinamici, te su sva gradilišta aktivna.

Radi se na gradilištima Vranduk - Ponirak, Ponirak - Vraca, Vraca - Donja Gračanica, Klopče - Donja Gračanica, tunel Ivan, Buna - Počitelj i Počitelj - Zvirovići.

Brojne mjere, koje su predlagane, kao i one koje su usvojene od strane izvršne i zakonodavne vlasti u FBiH su poseban akcenat dale na bankarski sektor. Naime, kako je usljed pandemije i mjera koje su poduzete veliki broj radnika ostao bez posla, ili su plate u znatnoj mjeri smanjenje, to je na području FBiH aktualizirano pitanje moratorijuma na otplatu kredita. Prema informacijama iz Agencije za bankarstvo FBiH moratorijum na otplatu kredita zaključno sa 17. aprilom zatražilo je 13,5 odsto klijenata banaka, odnosno 23.751, od kojih su 90 odsto fizička, a 10 odsto pravna lica, podaci su Agencije za bankarstvo FBiH.

Takođe je saopšteno da su banke u FBiH do sada odobrile 7.333 zahtjeva klijenta, da su samoinicijativno dale moratorijum na kredit za dodatnih 11.570 klijenata, te dodaje da je riječ o iznosu od oko dvije milijarde KM. Moratorijum na otplatu kredita uglavnom su tražile firme koje se bave ugostiteljstvom, hotelijerstvom i trgovinom, a kod fizičkih lica najčešće je riječ o nenamjenskim kreditima. Zahtjev za moratorij na otplatu kredita u FBiH do 17. aprila je podnijelo čak 24.000 građana i 492 kompanije.

Mjere za spas gospodarstva u BiH i drugim zemljama

Federacija BiH

Stanje prirodne nesreće proglašeno je u Federaciji BiH dana 16.03.2020. godine zbog epidemije virusa Covid-19, te je odmah po proglašenju Federalni stožer Civilne zaštite FBIH počeo poduzimati mjere na sprječavanju širenja pandemije. Poduzete mjere su izravno ili neizravno podrazumijevale obustavu većine poslovnih aktivnosti izuzev trgovine osnovnim životnim potrepštinama i medicinskim zaštitnim sredstvima.

Slične mjere poduzele su sve zemlje svijeta pogođene epidemijom, tako da je skoro trenutno zaustavljen promet roba u međunarodnoj trgovini i transportu, što je izazvalo veliku zabrinutost za ekonomske posljedice pandemije širom Europe i svijeta, tako da su države promptno reagirale s interventnim mjerama da očuvaju prije svega kratkoročnu likvidnost poduzeća.

Po ugledu na donesene ekonomske mjere za pomoć gospodarstvu, pojedina udruženja u okviru Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH zahtijevaju da se Vladi Federacije BiH upute prijedlozi sličnih mjera, što je rukovodstvo komore odmah i učinilo, te je i posebno i zajednički s Udruženjem poslodavaca FBIH uputilo Vladi sljedeće prijedloge, još 13.03.2020., prije proglašenja stanja prirodne nesreće jer je već bilo došlo do obustave rada mnogih tvornica u Europi koje su dobavljači sirovina, ali i kupci proizvoda, što je rezultiralo zaustavljanjem proizvodnje u našim kompanijama ostavljajući ih bez prihoda uz troškove koje domaća poduzeća ne mogu podnijeti na duži rok bez pomoći od strane države.

Inicijalni prijedlog 13.03.2020.

Sukladno navedenom, upućen je prijedlog Vladi Federacije BiH da bez odlaganja donose sljedeće ekonomske mjere:

1. Odgoda plaćanja poreza na dohodak i doprinosa na plaće na rok od tri mjeseca,
– uputiti prijedlog izmjene potrebnih zakonskih i podzakonskih akata po hitnoj proceduri u Parlament FBiH, a po uzoru na poduzete mjere Vlada u zemljama regiona.
2. Odgoda plaćanja PDV-a i carinskih davanja do 31.05.2020.
– uputiti inicijativu Vijeću ministara BiH

3. Odstavljanje plaćanje poreza na dobit za 2019. godinu i akontacije poreza na dobit za 2020. godinu, do 31.05.2020.
4. Uspostavljanje moratorija na otplatu kredita do 31.05.2020. za privredna/gospodarska društva kao i za njihove radnike – uputiti inicijativu Agenciji za bankarstvo FBiH, Udruženju banaka BiH i Centralnoj banci BIH
5. Formiranje kompenzacijskog fond za pružanje finansijske podrške privrednim subjektima pogođenim pandemijom koronavirusa.

Predlaže se preusmjerenje slijedećih finansijskih resursa za potrebe ovog fonda:

- domaći finansijski resursi koji su pod kontrolom Vlade Federacije BiH i nižih nivoa vlasti, što uključuje i ona sredstva koja su inicijalno budžetirana tj. predviđena za promociju, razvoj ili subvencioniranje privatnog sektora;
- kreditne linije i grant sredstva bilateralnih donatora i/ili međunarodnih finansijskih institucija (IMF, WB, IFC, EBRD, EIB, KfW, EU IPA fondovi, SIDA, USAID, itd.) bez obzira koja je inicijalna namjena istih;
- uključiti i bankarski sektor (domaći i strani) da participira u kreiranju fonda.

6. Osigurati, u koordinaciji s ostalim nadležnim institucijama u BiH nesmetan transport roba za krajnju potrošnju, te sirovina za proizvodnju. Dodatno organizirati da nadležni organi BiH i Srbije osiguraju deblokadu protoka roba iz Srbije prema BiH, i obrnuto.

7. Osigurati nesmetano funkcioniranje javnih organa, ustanova, jedinica lokalne uprave i svih komunalnih usluga radi dostupnosti privredi.

Gore navedene mjere bi bile na snazi do prestanka krize uzrokovane pandemijom koronavirusa, a po uzoru na mjere poduzete od strane vlada u okruženju i EU, uz hitno usvajanje i realizaciju. Budući da nije moguće pretpostaviti vremensko trajanje ove situacije, a izvjesno je da će potrajati, Vladi FBiH je upućen zahtjev za hitnim reagiranjem.

Nakon slanja navedenih prijedloga zajedno s Udruženjem poslodavaca, Zajednički prijedlog Federalne i Kantonalnih/Županijskih komora od 26.03.2020. poslan je Vijeću ministara BIH, Upravi za neizravno oporezivanje, Koordinacionom tijelu BIH za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Vladi Federacije BIH, Krizni štabu/stožeru federacije BiH, Vladama kantona, kriznim stožerima/štabovima kantona, Medijima u BiH.

Prijedlog komorskog sustava 26.03.2020.

Prijedlog komorskog sustava FBiH od 26.03.2020. sastoji se od sljedećih mjera :

1. Hitno izmijeniti zakon o PDV-u i propisati rok za podnošenje PDV prijava i uplatu PDV-a do kraja mjeseca za prethodni mjesec, osigurati brži povrat PDV-a za izvoznike, te medicinsku opremu, lijekove i sredstva za dezinfekciju osloboditi plaćanja PDV-a do proglašenja prestanka stanja nesreće ili uvesti kontigente.
2. Hitno izmijeniti Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima i omogućiti isplatu plaće bez uplate poreza na dohodak i doprinosa svim poslodavcima kojima je zabranjen rad i koji imaju pad prihoda više od 20 posto, a ne otpuste radnike za mjesece februar, mart i april. Porez na dohodak i doprinose za ove mjesece uplatiti do 30.06.2020. godine, odnosno u roku od 60 dana od dana proglašenja prestanka stanja prirodne nesreće u Federaciji Bosne i Hercegovine.
3. Ubrzati izmirivanje obaveza države (na svim nivoima vlasti) prema privrednicima poput povrata PDV-a, subvencija za poljoprivredu, refundacija bolovanja (posebno porodijskih) i drugih potraživanja koja privrednici imaju prema državnim nivoima, što bi firmama osigurala sredstva da barem dijelom osiguraju likvidnost i održe poslovanje.
4. Sve porezne obveznike kojima je zabranjen rad osloboditi plaćanja akontacije poreza na dobit za mjesece mart, april i maj 2020. godine, odnosno za mjesece do dana proglašenja prestanka stanja nesreće u Federaciji, plus 30 dana.
5. Hitno izmijeniti Zakon o zateznim kamatama na javne prihode i propisati moratorij na obračun zateznih kamata na javne prihode od tri mjeseca, odnosno u roku od 60 dana od dana prestanka proglašenja stanja nesreće u F BiH, a kamatu od 14,6 posto godišnje ili 0,04 posto dnevno, koliko sada iznosi, smanjiti minimalno na 10 posto, koliko iznosi i zatezna kamata na dužničko-vjerovničke odnose u gospodarstvu.
6. Osnovati posebni fond za privredne posljedice korona virusa, rebalansom budžeta na svim nivoima omogućiti otvaranje posebnih beskamatnih kreditnih linija za likvidnost, olakšati davanje kreditnih programa za obrtni kapital. Hitnim izmjenama Zakona o budžetima i izvršenju budžeta, omogućiti da se sva neutrošena namjenska i nenamjenska sredstva na računima budžeta F BiH, kantona i općina za projekte koji nisu započeti ili za koje nisu izdate fakture i narudžbe dobavljačima osloboditi i staviti na raspolaganje poreznim obveznicima na ime kratkoročnih beskamatnih pozajmica za isplate plaća, nabavke prehrambenih roba (prema zvaničnim podacima ovih sredstava kod komercijalnih banaka ima više od jedne milijarde KM. Sva prikupljena sredstva, na što brži način treba distribuirati krajnjim korisnicima radi stabilizacije poslovanja.
7. Ispitati mogućnost stimuliranja domaće proizvodnje roba koje bi mogle nedostajati, osigurati da u nabavnom lancu postoji dovoljna količina prehrambenih proizvoda za opskrbu stanovništva. Stvoriti uslove za orijentiranje domaćih proizvodnih kapaciteta u proizvodnju zaštitnih sredstava (maski, odijela, rukavica) i sredstava za dezinfekciju.

8. Entiteti i kantoni u suradnji sa Razvojnou bankom i komercijalnim bankama moraju osigurati dodatna i povoljna kreditna sredstva za mala i srednja poduzeća i poduzeća iz ugroženih sektora u cilju smanjivanja otpuštanja radnika, odnosno bankrota, za financiranje redovnog poslovanja i reprogram kredita. Zdravstvenom i mirovinskom fondu, kao i jedinicama lokalne samouprave omogućiti beskamatnu posudbu sredstava do visine iznosa kojeg će izgubiti zbog neplaćanja doprinosa.

9. Osigurati što brži protok sirovina i repromaterijala, kao i gotovih proizvoda kako u međunarodnom tako i u domaćem transportu, a posebno kroz Srbiju i Hrvatsku i urediti carinjenje roba u uvozu na način na koji je uređeno carinjenje roba u izvozu.

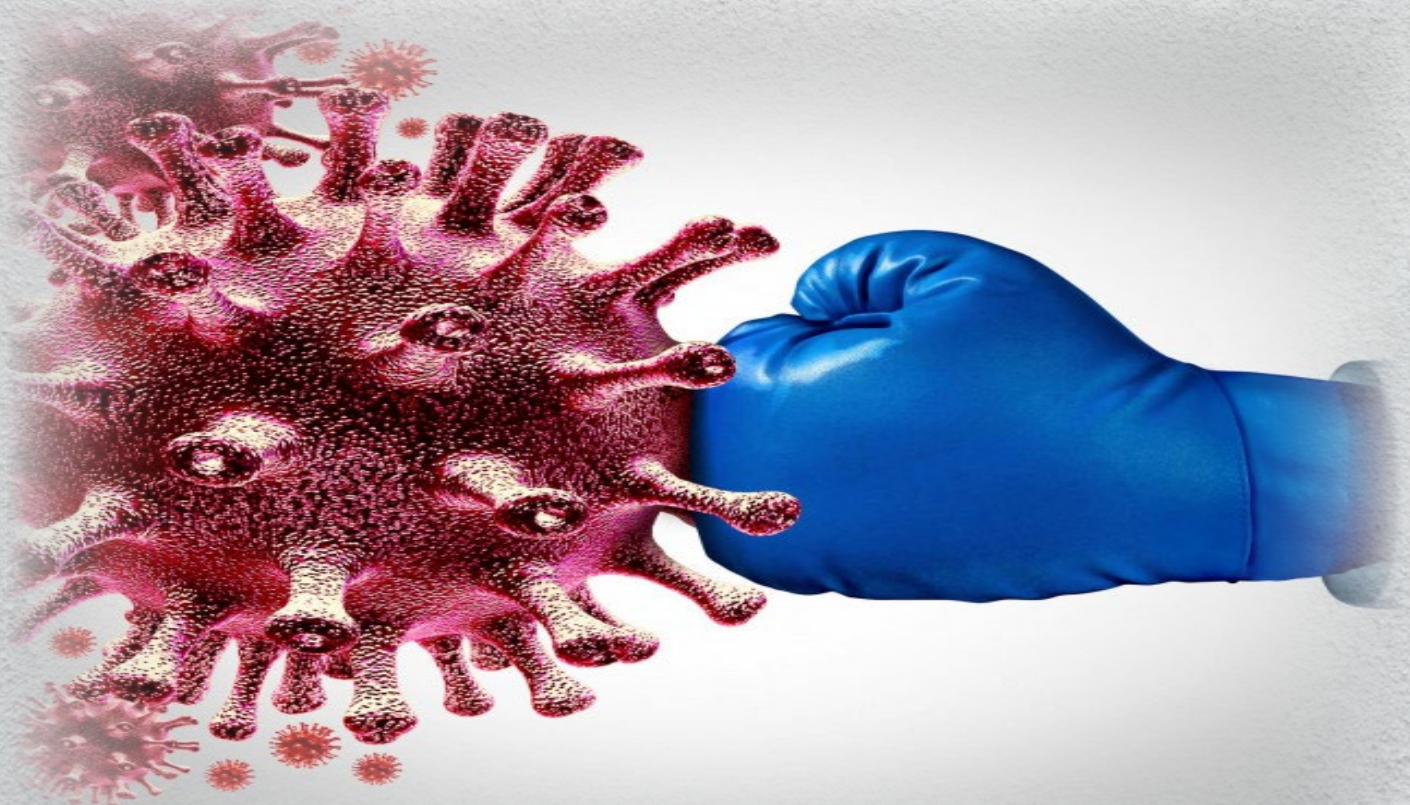
10. Svakodnevna koordinacija po pitanju usklađivanja donesenih mjera pomoći (država-entiteti-kantoni-općine/gradovi) da ne bi došlo do preklapanja nadležnosti ili dupliranja mjera. One moraju biti sveobuhvatne uz preciziranje nadležnosti i obaveza. Hitno otvoriti GP Izačić i GP Orašje za transportni saobraćaj (sad prolaze samo robe namijenjene Hrvatskom tržištu), što je od životnog značaja za gospodarstvo Federacije BiH.

11. Razmotriti Odluku monitoringa MPC cijena pilećeg i goveđeg mesa i prerađevina, te naći bolji modalitet (ograničavanjem uvoznih, veleprodajnih i maloprodajnih marži).

12. Monitoring na kreditna zaduženja, bez obračuna kamata u periodu trajanja monitoringa za poslodavce i uposlenike u sektorima pogođenim korona virusom.

Udruženje ovlaštenih zastupnika i trgovaca automobilima FBiH koje djeluje pri Privrednoj komori FBiH godine uputilo je inicijativu Vladi FBiH, Vladi RS, i Koordinacijskom odboru za stabilizaciju privrede za podršku kompanijama iz autoindustrije pogođenim pandemijom korona virusa, s prijedlogom mjera koje su već navedene u ranijim prijedlozima komore, kao nekim novim mjerama kao što su reguliranje rada od kuće, on line prodaja i otvaranje servisa, nesmetan transport automobila, moratorij na parafiskalne namete i leasing aranžmane.

Udruženje vinara i vinogradara preko komore FBiH je od Vlade zatražilo izmjene i dopune programa potpore za 2020. za vinogradarstvo i vinarstvo kao i subvencionirane kreditne linije za nastavak proizvodnje.

“Korona zakon”

Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica Službene novine federacije BiH“, broj 28/20

DIO PRVI – UVODNE ODREDBE

Članak 1. Predmet

Ovim zakonom propisuju se: subvencioniranja doprinosa za obavezna osiguranja, obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode, ukidanje obaveza plaćanja akontacije poreza na dobit, ukidanje obaveza plaćanja akontacije poreza na dohodak od samostalne djelatnosti, prekid obračuna zateznih kamata na zakašnjela plaćanja u dužničko-povjerilačkim odnosima, prekid prinudne naplate, održavanje stabilnosti pojedinih isplata, odgoda primjene propisa za vrijeme trajanja stanja nesreće u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), te uspostava Garancijskog fonda.

Članak 2. Značenje pojedinih pojmova

Pojmovi koji se koriste u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) poslovnim subjektima smatraju se: pravna lica, odnosno privredna društva, izuzev javnih preduzeća, banaka i drugih finansijskih organizacija, udruženja, javnih institucija, organa uprave, organa i jedinica lokalne samouprave, te fizička lica koja samostalno obavljaju registrovanu poslovnu djelatnost isključujući one koji u skladu s propisima o porezu na dohodak, porez na dohodak s tog osnova plaćaju prema paušalno utvrđenom iznosu;
- b) zatezna kamata na zakašnjela plaćanja javnih prihoda je kamata u smislu odredbi propisa kojim je regulisana visina stope zatezne kamate na javne prihode;

- c) zatezna kamata na zakašnjela plaćanja u dužničko-povjerilačkim odnosima je kamata u smislu propisa kojim je regulisana visina stope zatezne kamate;
- d) doprinosi su doprinosi za obavezna osiguranja u smislu propisa o doprinosima;
- e) moratorij je vremenski period u kojem se odgađa i/ili obustavlja izvršavanje dugova određene vrste i postupci prinudne naplate;
- f) stanje nesreće je utvrđeno Odlukom o proglašenju stanja nesreće uzrokovano pojavom koronavirusa (COVID-19) na području Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 21/20);
- g) akontacija poreza na dobit smatra se akontacijom poreza na dobit uređena propisom o porezu na dobit u Federaciji;
- h) akontacija poreza na dohodak od samostalne djelatnosti smatra se akontacijom poreza na dohodak od samostalne djelatnosti uređena propisom o porezu na dohodak u Federaciji;
- i) rok zastare uključuje:
 - 1) rokove zastare razreza, naplate i povrata poreznih obaveza uređeni propisom o Poreznoj upravi Federacije i
 - 2) rokove zastare uređene propisom o porezu na dobit u Federaciji.

Članak 3. Primjena zakona

- (1) Odredbe ovog zakona odnose se na sve poslovne subjekte koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.
- (2) Ukoliko su drugi zakoni u nadležnosti Federacije u suprotnosti s ovim zakonom, primjenjivati će se ovaj zakon.

DIO DRUGI – MJERE ZA UBLAŽAVANJE NEGATIVNIH POSLJEDICA

Članak 4. Subvencioniranje

- (1) Subvencioniranja doprinosa za obavezna osiguranja iz propisa o doprinosima vrše se u skladu sa odredbama ovog zakona iz sredstava Budžeta Federacije.
- (2) Poslovni subjekti iz člana 2. tačka a) ovog zakona imaju pravo na subvencioniranje doprinosa u skladu sa ovim zakonom u iznosu 244,85 KM mjesečno po svakom zaposlenom počevši od obračuna i isplate bruto plaće za april 2020. godine i svaki naredni mjesec, uključujući i obračun i isplatu plaća i za mjesec nakon prestanka stanja nesreće. Subvencioniranje doprinosa za svakog zaposlenog vrši se na način da se za penziono-invalidsko osiguranje usmjera 135,70 KM, za zdravstveno osiguranje 97,35 KM i za nezaposlenost 11,80 KM, ukoliko u mjesecu za koji se vrši obračun plaće imaju pad ostvarenog prometa 20% i više u odnosu na ostvareni promet u istom mjesecu 2019. godine.
- (3) Isplata najniže neto plaće zaposlenim iz stava (2) ovog člana nije uslovljena istovremenim plaćanjem subvencioniranih doprinosa.
- (4) Ostvareni promet iz stava (2) ovog člana utvrđuje Federalno ministarstvo finansija – Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Porezna uprava) na osnovu podataka o evidentiranom prometu putem fiskalnih sistema na serveru Porezne uprave.

(5) Pravo na subvencioniranje doprinosa u skladu sa odredbama ovog zakona imaju i poslovni subjekti koji shodno propisima o fiskalnim sistemima nisu u sistemu fiskalizacije.

(6) Za samostalne poduzetnike i poslovne subjekte u niskoakumulativnim djelatnostima za koje su propisane osnovice manje od najniže bruto plaće subvencioniranje doprinosa za april tekuće godine i svaki naredni mjesec, uključujući i obračun i plaćanje doprinosa i za mjesec nakon prestanka stanja nesreće vrši se u visini iznosa doprinosa utvrđenih na propisane mjesečne osnovice za tekuću godinu.

(7) Pravo na subvencioniranje doprinosa imaju poslovni subjekti i poduzetnici iz st. (2), (5) i (6) ovog člana uz uslov da su izmirene obaveze za doprinose i porez na dohodak uz isplaćene plaće zaključno sa februarom 2020. godine.

(8) Poslovni subjekti i samostalni poduzetnici iz st. (2), (5) i (6) ovog člana dužni su dostaviti Poreznoj upravi zahtjev za subvencioniranje i porezne prijave iz propisa o doprinosima i propisa o porezu na dohodak do desetog u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

(9) Porezna uprava daje pisana uputstva o načinu podnošenja zahtjeva i o potrebnoj dokumentaciji iz stava (8) ovog člana.

Članak 5. Obveze poslovnih subjekata

(1) Ukoliko poslovni subjekti (poslodavci) za bilo koji mjesec u okviru perioda iz člana 4. stav (2) ovog zakona obračunaju i isplate iznos plaće zaposlenima koji je viši od najniže bruto plaće dužni su obračunati i uplatiti iznos doprinosa utvrđen kao razliku iznosa obaveze za doprinose u skladu sa propisima o doprinosima i iznosa iz člana 4. stav (2) ovog zakona i to istodobno sa isplatom neto plaće i uplate poreza na dohodak.

(2) Samostalni poduzetnici čija je propisana mjesečna osnovica viša od osnovice na koju će biti subvencionirani doprinosi, dužni su razliku doprinosa do iznosa utvrđenog na propisanu osnovicu u skladu sa propisima o doprinosima uplatiti do desetog tekućeg mjeseca za prethodni mjesec.

(3) Porezna uprava daje pisana uputstva o načinu podnošenja poreznih prijava iz st. (1) i (2) ovog člana.

Članak 6. Obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode

(1) Zatezna kamata na javne prihode neće se obračunavati i plaćati za dane trajanja stanja nesreće.

(2) Zatezna kamata na javne prihode neće se obračunavati i plaćati i 60 dana od dana prestanka proglašenja stanja nesreće.

(3) Zatezna kamata na javne prihode neće se obračunavati i plaćati za dane trajanja prinudne naplate javnih prihoda.

(4) Odredbe čl. 68. i 69. Zakona o Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15) neće se primjenjivati tokom proglašenog stanja nesreće i 60 dana od dana prestanka proglašenog stanja nesreće.

Članak 7.

Ukidanje obveze plaćanja akontacije poreza na dobit

Ukida se obveza plaćanja akontacije poreza na dobit za poslovne subjekte, koji koriste subvencije iz člana 4. ovog zakona.

Članak 8.

Ukidanje obveze plaćanja akontacija poreza na dohodak

Ukida se obveza plaćanja akontacije poreza na dohodak od samostalne djelatnosti za 2020. godinu koji koriste subvencije iz člana 4. ovog zakona.

Članak 9.

Prekid rokova zastare

Rok zastare iz člana 2. tačka i) ovog zakona se prekida od dana proglašenja stanja nesreće, a počinje teći od tridesetog dana od dana prestanka proglašenog stanja nesreće.

Članak 10.

Moratorij

(1) Prekida se obračun zatezних kamata na zakašnjela plaćanja u dužničko-povjerilačkim odnosima u periodu od 01.03.2020. godine do isteka tridesetog dana od dana prestanka nesreće.

(2) Prekida se prinudna naplata shodno odredbama propisa o unutrašnjem platnom prometu i propisa o Poreznoj upravi do narednog dana od dana prestanka stanja nesreće, odnosno do isteka 30 dana od dana prestanka stanja nesreće.

Članak 11.

Održavanje stabilnosti pojedinih isplata

(1) U cilju održavanja stabilnosti i pravovremenih isplata penzija i invalidnina i drugih socijalnih davanja na dostignutom nivou, a imajući u vidu posljedice pada prihoda izazvanih stanjem nesreće, nedostajuća sredstva će se osigurati uštedama u okviru Budžeta Federacije za 2020. godinu.

(2) Obaveza usklađivanja penzija i vrijednost općeg boda, invalidnina, drugih socijalnih davanja i plaća neće se vršiti u 2020. godini.

Članak 12.

Odgoda primjene propisa

(1) U periodu dok traje stanje nesreće i 60 dana po prestanku nesreće, propisi donešeni na nivou Federacije kojima je uređeno namjensko korištenje sredstava neće se primjenjivati.

(2) Odluke o prenamjeni sredstava iz stava (1) ovog člana donosi Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije), vlade kantona, gradonačelnici i načelnici općina.

(3) Sredstva iz stava (2) ovog člana mogu se koristiti isključivo za namjene saniranja zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih posljedica proglašenog stanja nesreće.

Članak 13. *Uspostava Garancijskog fonda*

(1) Ovim zakonom uspostavlja se Garancijski fond (u daljnjem tekstu: Fond) na osnovu kojeg će, u ime i za račun Federacije garancije izdavati Razvojna banka Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Razvojna banka).

(2) Inicijalna sredstva za osnivanje Fonda u iznosu do 80.000.000 KM osigurat će se preusmjeravanjem raspoloživih sredstava Vlade Federacije iz komisionih poslova i raspoloživih sredstava namjenskih depozita Vlade Federacije koja se vode kod Razvojne banke. Dodatne izvore za povećanje ukupnih sredstava Fonda utvrdit će Vlada Federacije aktom iz stava (4) ovog člana.

(3) Razvojna banka dužna je kvartalno izvještavati Vladu Federacije o upravljanju Fondom, a Vlada Federacije u roku 15 dana po završetku kvartala dostavlja isti izvještaj Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine.

(4) Vlada Federacije će na prijedlog Federalnog ministarstva finansija propisati način finansiranja, održavanja i upravljanja Fondom, ograničenja i uslove izdavanja garancija, te druge pojedinosti od značaja za funkcionisanje Fonda.

DIO TREĆI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 14. *Rokovi za donošenje uputstava*

(1) Porezna uprava će u roku deset dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti uputstva iz člana 4. stav (9) i člana 5. stav (3) ovog zakona.

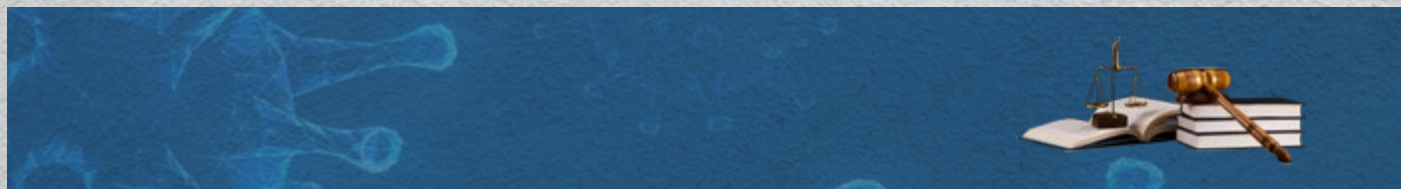
(2) Vlada Federacije će donijeti provedbeni akt iz člana 13. stav (4) ovog zakona u roku 15 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članak 15. *Obvezno zdravstveno osiguranje*

Propisuje se obavezno zdravstveno osiguranje svim građanima Federacije za vrijeme trajanja stanja nesreće, odnosno istekom tridesetog dana poslije proglašenja prestanka stanja nesreće.

Članak 16. *Stupanje na snagu i prestanak važenja*

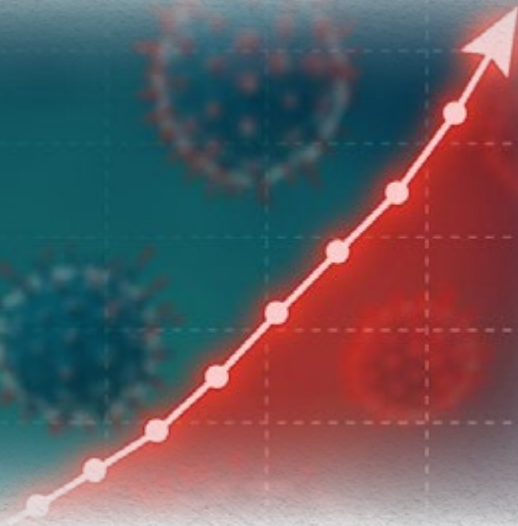
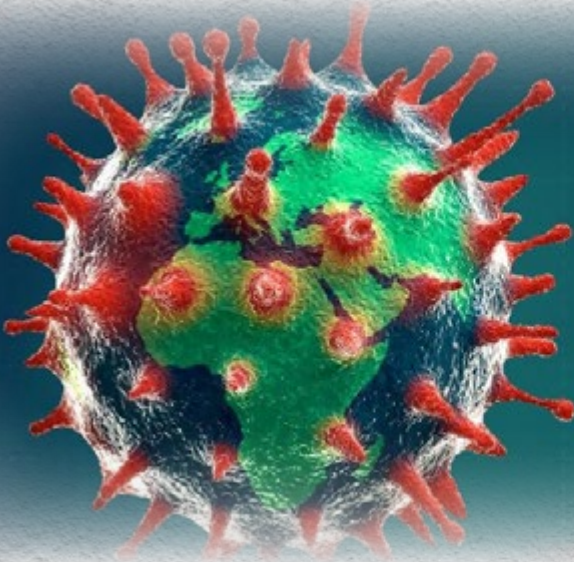
Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH" i prestaje važiti istekom 60 dana od dana proglašenja prestanka stanja nesreće.

Republika Srpska

Mjere stupile na snagu 11.04.2020.

Uredba sa zakonskom snagom o poreznim mjerama za ublažavanje ekonomskih posljedica nastalih uslijed bolesti COVID-19

Uredbom se iz sredstava Fonda solidarnosti osiguravaju sredstva za plaćanje poreza i doprinosa za isplaćene plaće za ožujak 2020. godine, i to za poslodavce, pravna lica, poduzetnike kao i za obaveze po osnovu doprinosa lica koja ostvaruju dohodak od samostalne djelatnosti, a kojima je odlukama nadležnih tijela (štabova za vanredne situacije) zabranjeno obavljanje djelatnosti. Pisanu izjavu sa zahtjevom za ostvarivanje ovih prava, navedena lica podnose Poreznoj upravi najkasnije do 11. svibnja 2020. godine za ožujak 2020. godine. - u FBiH nema za ožujak nikakve naknade.

Uredba predviđa i osiguranje sredstava iz Fonda solidarnosti za isplatu najniže plaće za mjesec travanj zajedno s pripadajućim porezima i doprinosima, i to za zaposlene kod poslodavaca kojima je zabranjeno obavljanje djelatnosti ili koji su prestali sa radom kao posljedice djelovanja pandemije. Za ostvarenje ovih prava je potrebno je da poslodavci i nosioci samostalnih djelatnosti koji ispunjavaju uvjete, Poreznoj upravi podnesu pisanu izjavu sa zahtjevom za isplatu najniže plaće najkasnije do 10. lipnja 2020. godine za travanj 2020. godine. - u FBiH tek za travanj predloženi zakon predviđa naknadu i to samo doprinose.

Uredbom se odgađaju rokovi za podnošenje poreznih prijava i godišnjeg obračuna doprinosa do 30. aprila 2020. godine. Uredbom se produžavaju rokovi za plaćanje poreza i naknada do 30. juna 2020. godine, uključujući plaćanje poreza na dobit za 2019. godinu (utvrđen na osnovu godišnje porezne prijave na dobit za 2019. godinu); plaćanje naknade za unapređenje općekorisnih funkcija šuma (utvrđene na osnovu porezne prijave za ostale naknade); plaćanje protupožarne naknade (utvrđene na osnovu porezne prijave za ostale naknade koje dospijevaju na plaćanje); plaćanje poreza na dohodak (po godišnjoj prijavi za porez na dohodak za 2019. godinu). - u FBiH je Porezna uprava u skladu sa svojim nadležnostima produljila rokove slično kao o va Uredba u RS.

Porezni obveznici koji imaju poteškoće u poslovanju, te zbog toga ne izmire navedene porezne obveze do 30. 06. 2020. godine, mogu Poreznoj upravi podnijeti zahtjev za plaćanje ovih obaveza u ratama do kraja godine, uz prilaganje izjave o poteškoćama u poslovanju. Ovaj zahtjev je nužno podnijeti najkasnije do 30. juna 2020. godine. - U FBiH se ne predviđa ova mjera.

Uredbom se produžavaju i rokovi za plaćanje poreza na nepokretnosti za 2020. godinu i to za prvi dio poreza do 30. septembra 2020. godine, a za drugi dio do 31. decembra 2020. godine. - u FBiH nema ovog poreza.

Brčko Distrikt

Odjeljenje za gospodarski razvoj, sport i kulturu Vlade BD BiH objavilo je Javni poziv za raspodjelu novčanih sredstava u skladu s Programom mjera za sanaciju šteta u privrednim subjektima BD nastalih ograničenjem rada zbog pandemije izazvane korona virusom. Sredstva koja će biti osigurana u svrhu ovog Javnog poziva će biti u iznosu do visine 520 KM i pripadajućih poreza i doprinosa na iste (860 KM u bruto iznosu po radniku) za ožujak 2020., za poduzeća, poduzetnike i poslovne jedinice koje: imaju sjedište u BD BiH; registrirani su u skladu sa zakonima BD BiH, djelatnost obavljaju na području BD BiH; zabranjen im je rad na osnovu odluka Kriznog štaba i Vlade BD BiH ili su zbog prirode posla povezani s firmama kojima je rad zabranjen.

Pravo na korištenje subvencije za plaćene poreze i doprinose na plaće za obračunate i isplaćene plate za mart 2020. godine u iznosu od 30% imaju sva ostala poduzeća, poduzetnici i poslovne jedinice, s područja BD BiH, osim onih koji su navedeni u poglavlju III. Javnog poziva.

Zemlje okruženja i ostatak svijeta Hrvatska

Republika Hrvatska je odgovorila na ekonomske posljedice pandemije koronavirusom kroz dva paketa mjera. Prvi početni paket je nadograđen drugim nakon što je uviđeno da mjere nisu dovoljne za održavanje likvidnosti gospodarstva i da će restrikcije za poslovanje i kretanje trajati duže od prvobitno planiranog. Ukupno su gospodarske mjere uključujući fiskalne obuhvatile sljedeće:

- Iz proračuna će se isplaćivati plaća radnicima do 4000 kuna neto. Država će preuzeti i plaćanje svih doprinosa na taj iznos.
- Poduzetnici s godišnjim prihodom manjim od 7,5 milijuna kuna, a takvih je 93 posto, koji imaju pad prihoda veći od 50 posto, u potpunosti će biti oslobođeni plaćanja poreznih obveza - poreza na dobit, poreza na dohodak i doprinosa. Poduzeća koja ostvaruju više od 7,5 milijuna kuna prihoda godišnje bit će djelomično oslobođena plaćanja poreza sukladno padu prihoda. Procjena vrijednosti ovih dviju mjera je oko 8,5 milijardi kuna.
- Plaćanje PDV-a će biti obvezno tek po naplati izdanih računa.
- Moratorij na kredite stanovništvu i poduzećima.
- Raniji povrat poreza.
- Odobravanje dodatnih kreditnih linija poduzećima od strane poslovnih banaka za koje jamči država za što su osigurana značajna sredstva.

- Povećana sredstva Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR) i Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) koji će odobravati dodatne kreditne linije poduzećima.

Procjenjuje se vrijednost cijelog paketa na 60 milijardi kuna što je iznad prosjeka za zemlje sličnog gospodarskog razvoja. Mjere obuhvaćaju segmente koji se odnose na smanjenje poreznih obveza poslodavaca potpunim ukidanjem plaćanja doprinosa i neto plaće do 4.000 kuna za veliku većinu poduzeća. Uz to mjere su orijentirane ka drugom ključnom elementu, održavanju kratkoročne likvidnosti poduzeća otvaranjem raznih kreditnih linija uključujući HBOR i HAMAG-BICRO, ali uz veću važnost dodatnih kreditnih linija komercijalnih banaka za koje će djelomično jamčiti država. Od iznosa nemogućnosti otplate ovih kredita poduzeća uvelike će ovisi ukupan iznos sredstava iz proračuna za rješavanje krize koja će u cijelom svijetu prema sadašnjim procjenama biti veća od velike financijske krize iz 2008. godine. Značajna mjera za stanovništvo je uvođenje moratorija na plaćanje rata kredita stanovništvu, ali i poduzećima koji su pogođeni kriznom situacijom. Sveukupno promatrano, osigurana su velika sredstva države kako bi gospodarstvo preživjelo ovu povijesnu krizu. U komparaciji s ostalim zemljama u okruženju, izuzev Slovenije, ističe se veličina paketa pomoći gospodarstvu. Primjerice, razlika mjera u odnosu na FBiH se najbolje reflektira kroz subvencioniranje plaća. U Hrvatskoj će zaposlenicima u većini poduzeća biti isplaćena plaća od 4000 kuna plus doprinosi na taj iznos, dok se u FBiH isplaćuje 244,85 KM kao subvencija manjem broju pogođenim poduzeća.

U usporedbi s ostalim zemljama slične razine razvoja Hrvatska je iznad prosjeka i po udjelu novčanih sredstava u ukupnom paketu pomoći gospodarstvu u odnosu na BDP i u rangu je zemalja poput Francuske i Luksemburga. Ovom se mogu dodati i brojne mjere koje je Hrvatska narodna banka (HNB) uvela u području monetarne politike prvenstveno otkupom državnih obveznica od subjekata čime je smanjenjem ponude obveznica na sekundarnom tržištu smanjen pritisak na rast kamatnih stopa i osigurana emisija novih državnih obveznica bez narušavanja uvjeta zaduživanja. Time je između ostalog osigurana likvidnost financijskih subjekata gdje se ističu investicijski fondovi koji su se suočili s naglim pritiskom na povlačenje prikupljene štednje od članova fonda. Drugi bitan segment djelovanja HNB-a je bio zadržavanje tečaja kune u euro nakon naglog pritiska tržišta na slabljenje kune.

Srbija

Poduzeća koja nisu otpustila više od 10% zaposlenika mogu računati na sljedeće mjere čija procjena ukupne vrijednosti je 1,37 milijardi eura:

- Odgoda poreza na dohodak i doprinosa na plaće za privatni sektor do početka fiskalne 2021. godine s mogućnošću dodatnog produženja. Uvedena je i odgoda plaćanja poreza na dobit za razdoblje 2. kvartala 2020. godine.

- Isplata minimalne neto plaće za vrijeme trajanja izvanrednog stanja kao pomoć poduzetnicima, mikro, malim i srednjim poduzećima.

Izravna financijska pomoć poduzećima procijenjena na 828 milijuna eura:

- Izravna pomoć velikim tvrtkama isplatom 50% minimalne neto plaće (cca. 15.000 dinara) za svakog zaposlenog na plaćenom privremenom odsustvu.
- Mogućnost moratorija na kredite stanovništva i poduzeća za vrijeme trajanja izvanrednog stanja.

Mjere za održavanje likvidnosti gospodarstva:

- Omogućavanje kredita za likvidnost i obrtni kapital za poduzetnike, mikro, mala i srednja poduzeća te poljoprivredna gospodarstva. Razvojni fond Srbije će omogućiti kredite u iznosu 200 milijuna eura na 3 godine, uz prvu godinu grace perioda. Maksimalna financijska pomoć iznosi:
 - 5 milijuna dinara za poduzetnike i mikro poduzeća,
 - 20 milijuna dinara za mala poduzeća,
 - 50 milijuna dinara za srednja poduzeća.

Financijska pomoć kroz garantne sheme kojim Republika Srbija garantira komercijalnim bankama dodatne odobrene kredite za održavanje likvidnosti i radnog kapitala poduzeća. Maksimalan iznos kredita je 25% prihoda poduzeća u 2019. godini ili 3 milijuna eura.

Dodatna mjera je plaćanje svakom stanovniku Srbije starijem od 18 godina 100€ jednokratno po završetku proglašenog vanrednog stanja.

Ukupne mjere se mogu podijeliti u tri segmenta, fiskalne mjere, mjere za održavanje likvidnosti poduzeća te mjera isplate stanovništvu po 100 eura nakon završetka izvanrednog stanja.

Slovenija

Slovenija je uvela sveobuhvatan paket pomoći gospodarstvu i pojedincima u borbi s ekonomskim posljedicama Covid-19:

- Sufinanciranje plaća će vrijediti za privremeno otpuštene zaposlenike i zaposlenike koji ne mogu raditi za vrijeme epidemije. Za njih će država plaćati sve doprinose za 4. i 5. mjesec i 20% neto plaće, dok će ostatak neto plaće financirati poslodavac.
- Sva bolovanja tijekom epidemije će pokrivati Zavod za zdravstveno osiguranje Slovenije, a ne poslodavac.

- Samozaposleni koji se izjasne da su pogođeni krizom dobit će 350 € za ožujak ako dokažu da su im se prihodi smanjili za najmanje 25% u odnosu na veljaču 2020., 700 € za travanj i svibanj 2020. ako dokažu da su im prihodi smanjeni za najmanje 50% u odnosu na veljaču 2020. Istovremeno, država će pokriti i sve povezane doprinose na plaću. Akontacija poreza na dobit i plaćanje poreza na dohodak od samozapošljavanja bit će obustavljeni.

- Odgođeno je plaćanje poreza na dobit,

Moratorij:

- Banke će omogućiti moratorij poduzećima i fizičkim osobama koji zapošljavaju druge osobe, samozaposlenim osobama i voditeljima poljoprivrednih gospodarstava s registriranom djelatnosti ili prebivalištem u Republici Sloveniji. Odgoda je planirana za razdoblje od 12 mjeseci, a banke i dužnici se mogu dogovoriti o drugačijim uvjetima u korist dužnika.

Likvidnost poduzeća:

- S ciljem osiguranja likvidnosti uspostaviti će se jamstveni fond i osigurati otkup duga od poduzeća. Pored toga, osigurana su sredstva za povećanje obrtnog kapitala.

Razni izravni transferi:

- Uvodi se doplatka za obavljanje poslova s otežanim uvjetima rada. Zaposlenici u privatnom sektoru čija je bruto plaća najviše 3 puta veća od minimalne plaće i koji su zbog obavljanja svog posla tijekom epidemije izloženi zdravstvenim rizicima više od prosjeka ili imaju veće radno opterećenje zbog kontrole epidemije mogu imati pravo na doplatku u iznosu od 200 €.

- Za velike obitelji s troje djece i više djece.

- Primatelji socijalne pomoći također imaju pravo na jednokratnu pomoć u iznosu od 150€.

- Osobe zaposlene ili aktivirane u sektorima koji su ključni za prevladavanje epidemije bit će nagrađeni povećanjem njihove osnovne plaće za između 10% i 200%.

- Umirovljenici s najnižim mirovinama će dobiti solidarni bonus.

Brojni doplatci kao oblik izravnog fiskalnog transfera se ističu u mjerama koje je uvela Slovenija. Ostale mjere imaju slične ciljeve kao i kod drugih zemalja. Osiguranje kratkoročne likvidnosti kroz povoljne kredite i oslobađanje plaćanja doprinosa na plaće i 20% neto plaće za određenu skupinu poduzeća se ističu kao ključne mjere za održavanje približne razine gospodarske aktivnosti nakon isteka svih restriktivnih mjera kretanja i rada.

Crna Gora

Ključne gospodarske i fiskalne mjere u Crnoj Gori se odnose na sljedeće:

- U 4. i 5. mjesecu država će isplatiti 70 % minimalne plaće zaposlenima koji su otpušteni jer su im kompanije privremeno zatvorene.

- Odgađaju se uplate poreza na dohodak i pripadajućih doprinosa 90 dana. Mjera se ne odnosi na zaposlenike državnih institucija i državnih agencija.

- Odgađaju se otplate kredita bankama, mikrokreditnim institucijama i Investicijsko-razvojnog fondu u trajanju od 90 dana.

- Kreirana je nova kreditna linija namijenjena poboljšanju likvidnosti i zadržavanju obrtnog kapitala poduzetnika do maksimalnog iznosa po korisniku 3 milijuna eura.
- Osiguravanje jednokratne pomoći umirovljenicima s najnižom mirovinom u iznosu od po 50 eura za što je namijenjeno 3 milijuna eura.

Dodatni doplatak je usmjeren na umirovljenike s najnižom mirovinom. Sufinanciranje plaće je usmjereno na privremeno otpuštene djelatnike. Ono što najviše interesira relevantne aktere u Crnoj Gori je mogućnost dolaska turista tijekom ljeta koja bi barem u manjem dijelu nadomjestila prošlogodišnje brojke ove za Crnu Goru iznimno važne gospodarske grane.

Sjeverna Makedonija

Država će sufinancirati plaće za 4. 5. i 6. mjesec u najviše pogođenim sektorima, turizmu, prometu i ugostiteljstvu kao i drugim poduzećima pogođenim krizom. Subvencija po zaposlenom iznositi će do 50% prosječne plaće isplaćene u 2019. godini, pod uvjetom da tvrtka ne otpušta zaposlenike i ne isplaćuje dividendu ni bonuse u tom razdoblju.

Ista poduzeća će biti oslobođena plaćanja akontacija poreza na dobit. Većina pojedinaca će također biti oslobođena plaćanja poreza na dohodak za vrijeme trajanja epidemije.

Izdvojeno je 5,7 milijuna eura za isplatu povoljnih kredita poduzećima. Ovisno o broju zaposlenih, tvrtke će moći dobiti beskamratne kredite, s grace periodom od šest mjeseci i razdobljem otplate od dvije godine:

- mikro tvrtke (do 10 zaposlenika) mogu dobiti kredit od 3.000 do 5.000 eura,
- male tvrtke (između 10 i 50 zaposlenika) mogu dobiti kredit od 10.000 do 15.000 EUR,
- srednja poduzeća (između 50 i 250 zaposlenika) mogu dobiti kredit od 15.000 do 30.000 eura.

Osnovan je fond za pomoć snažno pogođenom turizmu. Vlada je donijela i druge popratne mjere poput snižavanja za 50% zatezne kamate na sve obveze prema državi.

Albanija

Uveden je široki paket mjera koji je stupio na snagu 16.3.2020. Mjere su sljedeće:

- Država će platiti minimalnu plaću od 26 000 albanskih lekova (210 eura). Zaposlenici u poduzećima i samozaposleni u poduzećima koji nisu ostvarili promet više od 14 milijuna lekova (oko 110.000 eura) imaju pravo na tu naknadu.
- Odobren je moratorij na kredite poduzećima i stanovništvu do 31.5.2020. godine uz prethodno odobrenje banke o nemogućnosti plaćanja rata kredita zbog posljedica širenja koronavirusa.

Izravni fiskalni transferi podrazumijevaju udvostručene socijalne naknade za 70.000 siromašnih obitelji za što je potrebno dodatnih 2,8 milijuna €. Osigurana je isplata od 320 eura (procjena pretvorenih iz albanskog leka) za 66.000 zaposlenih čija su radna mjesta proglašena tehnološkim viškom te oko 10.000 Albanaca koji rade u teško pogođenom turističkom sektoru.

Kosovo

Ukratko, donesen je paket ekonomskih mjera prema kojem država isplaćuje minimalne plaće od 170 € za sljedeća 2 mjeseca do maksimalnog iznosa od 41 milijun €. Pokrit će i doprinose za mirovinsko osiguranje u istom razdoblju. Za radnike koji imaju pravo na minimalac od 170 €, država će također pokriti doprinose za mirovinsko. Ukupno ekonomske mjere teške su 170,6 milijuna €.

Svijet

CORONAVIRUS

Sve razvijene zemlje i zemlje u razvoju su pogođene krizom zbog rapidnog širenja koronavirusa, i pribjele su nužnim ekonomskim reformama u cilju spašavanja gospodarstva na koje ograničenja rada i kretanja utječu na dosad neviđen način. Zaustavljanjem rada i zatvaranjem granica gotovo u potpunosti je stopirana ekonomska aktivnosti uslijed čega padaju i sve komponente BDP-a. Stoga se donose ogromni paketi mjera pomoći gospodarstvu da prebrodi ovu krizu. Zemlje se prvenstveno oslanjaju na ukidanje poreznih obveza i smanjenje troškova radne snage za poslodavce zbog neaktivnosti poduzeća. Uslijed istodobnog gomilanja obveza i dolaska na naplatu ranijih obveza koje ne može kompenzirati ugašena aktivnost poduzeća, države raznim povoljnim kreditnim linijama nastoje osigurati zadržavanje likvidnost poduzeća.

Udio u BDP-u paketa mjera u gospodarstvu je prikazan u sljedećoj tablici. Prikazan je udio iznosa predloženih mjera u ukupnom BDP-u gospodarstva. Iznosi se razlikuju u pojedinim državama ovisno od trenutne fiskalne pozicije zemlje i fiskalnog kapaciteta pojedine zemlje.

	Trenutni fiskalni učinak	Odgoda obveza prema državi	Kreditne sheme i ostale mjere za likvidnost	Ukupno
SAD	5,5%	2,6%	4,1%	12,2%
Njemačka	6,9%	14,6%	38,6%	60,1%
UK	4,5%	1,4%	14,9%	20,8%
Belgija	0,7%	1,2%	0,0%	1,9%
Danska	2,1%	7,2%	2,9%	12,2%
Grčka	1,1%	2,0%	0,5%	3,6%
Mađarska	0,4%	8,3%	0,0%	8,7%
Italija	0,9%	13,0%	7,3%	21,2%
Nizozemska	1,6%	3,2%	0,4%	5,2%
Španjolska	1,1%	1,5%	9,1%	11,7%

Izvor: Bruegel – konzultantska kuća sa sjedištem u Bruxellesu.

Najviše pomoći gospodarstvu pružit će Njemačka u iznosu od 60,1% BDP-a ili u apsolutnom iznosu oko 2,058 bilijuna (2.058 milijardi) eura. Sjedinjene Američke Države će gospodarstvu ostaviti ili transferirati iznos od 12,2% BDP-a, odnosno 2 bilijuna (2.000 milijardi) dolara. U Italiji koja je najviše pogođena epidemijom koronavirusa paket pomoći će iznositi 21,2% BDP-a, unatoč prezaduženosti i iznimno lošoj fiskalnoj poziciji. Naime, javni dug Italije je 135% BDP-a na kraju 2019. godine a nakon epidemije se očekuje ubrzani rast.

Mjere u svim državama su zadržavale sličan karakter uz razlikovanje iznosa mjera koji je osiguran kao ukupna pomoć gospodarstvu i razliku primarnog fokusiranja na jedan od tri segmenta mjera. Njemačka je najviše izdvojila kroz garantne sheme kojima će pokušati osigurati opstojnost poduzeća i nakon izlaska iz karantene. SAD se više fokusirao na izravne fiskalne transfere i olakšavanje poslovanja smanjenjem obveza u razdoblju epidemije.

Izdvojene mjere Njemačke:

- 100 milijardi eura za dokapitalizaciju poduzeća kroz Ekonomski stabilizacijski fond (WSF)
- 50 milijardi eura za izravnu pomoć pogođenim mikro poduzećima.
- 10 milijardi eura za zadržavanje ljudi na poslu kroz isplatu cijelog iznosa plaće zaposlenika kao naknadu za rad na skraćeno vrijeme.
- 500 milijardi eura odgođenih poreza državi od čega je 70 milijardi eura za porez na dobit, a 430 milijardi eura za doprinose i neizravne poreze.
- 822 milijarde eura kroz garancije i subvencije kredita koje će omogućavati njemačka razvojna banka – KfW.
- 400 milijardi eura kroz Ekonomski stabilizacijski fond za garancije na kredite.

Izdvojene mjere SAD-a :

- 600 milijardi dolara u obliku izravnih plaćanja stanovništvu. Plaćat će se 1.200 dolara za platni razred do 75.000\$ godišnje, a za platne razrede iznad tog iznosa postupno će se smanjivati iznos uz gornju granicu svih koji zarađuju najmanje 99.000\$. Isplatit će se i dodatnih 500\$ po djetetu.
- 117 milijardi dolara dodatno za zdravstveni sustav.
- 193 milijarde dolara za povećane naknade za osiguranje od nezaposlenosti.
- 492 milijarde dolara za odgođena plaćanja državi za doprinose na plaće do 1.1.2021.
- 500 milijardi dolara za pomoć poduzećima kroz kredite.
- 377 milijardi dolara za kredite malim poduzećima.

Ogromni iznosi u ove dvije zemlje svjedoče o maksimalnoj ozbiljnosti situacije i ugroženosti cjelokupnog ekonomskog sustava. Prema prognozi MMF-a recesija uzrokovana ovom epidemijom će biti veća od financijske krize 2008. godine i ostavit će nesagledive posljedice na gospodarstva zemalja kroz ekspresan rast nezaposlenosti i rast duga. Ideja svih donositelja odluka je usmjeriti sve snage u preživljavanje poduzeća kroz razdoblje epidemije nakon čega bi mogli obnoviti ekonomsku aktivnosti i povratiti gospodarski rast države. Dužina recesije i sporiji ili brži povratak pozitivnom gospodarskom rastu će ovisiti od opterećenja dugom koji se gomila u međuvremenu u poduzećima, a čiji iznos će pak ovisiti od snage i veličine paketa mjera kojima će država pomoći ugroženom gospodarstvu u ovoj recesiji bez presedana.

Pripremili: Željko Raguž, dipl. oec.
Zvonimir Miletić, mag. oec.

*Redakcijski kolegij e- Glasnika u ime svih uposlenika
Privredne/Gospodarske komora F BiH, upućuje
veliku*

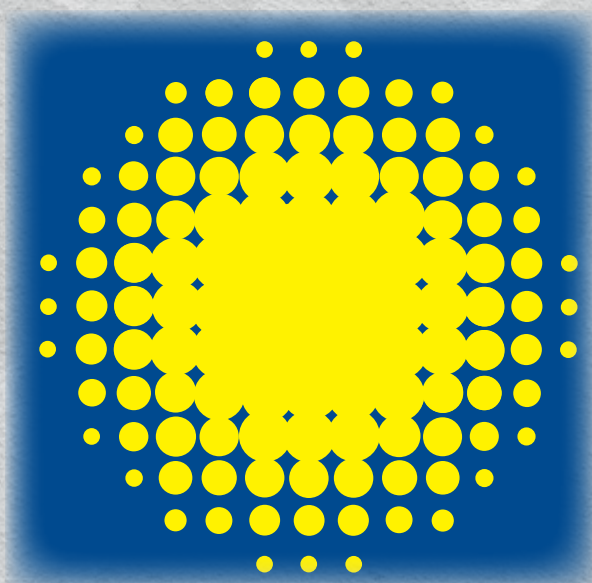
Zahvalnost

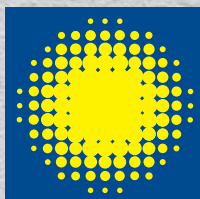
*svim privrednicima, za uložene napore na očuvanju radnih mjesta,
kontinuitet rada vaših kompanija, za humanist koju ste
toliko puta pokazali.*

*Čvrsto vjerujemo da će kriza brzo proći da ćemo ponovno imati
priliku promovirati vaš rad, inovacije i zajedno se radovati
vašim rezultatima na domaćem i međunarodnom tržištu.*

Zahvalnost

*zdravstvenim radnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine i
Bosni Hercegovini, za sav uloženi trud, hrabrost i nesebično
zalaganje u ovim izuzetno teškim vremenima, za pomoć
koji ste pružili našem građanstvu.*

PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

CHAMBER OF ECONOMY OF THE FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

bh proizvod

FINANSIRANJE
POLJOPRIVREDE

FINANSIRANJE POLJOPRIVREDE
UZ GRANT FMVPŠ

KREDIT ZA
PRIPREMU IZVOZA

FINANSIRANJE
IZVRŠENOG IZVOZA

DUGOROČNI KREDIT
ZA IZVOZNIKE

KREDIT ZA ODRŽAVANJE
ZAPOSLENOSTI

PODSTICAJ
ZAPOŠLJAVANJA

INVESTICIONI PROJEKTI OPĆINA,
GRADOVA, KANTONA, FBiH

KREDITIRANJE
MIKROBIZNISA

KREDITIRANJE
STALNIH SREDSTAVA

DUGOROČNO FINANSIRANJE
TEKUĆIH SREDSTAVA

KRA TKOROČNO FINANSIRANJE
TEKUĆIH SREDSTAVA

RAZVOJNA BANKA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Igmanska 1, 71000, Sarajevo
+ 387 33 724-900, 724-902
Fax: ++ 387 33 611-232
www.rbfbih.ba
info@rbfbih.ba